

Natur er velfærd

Årsberetning 2010

Dansk Ornitologisk Forening

Rørdrummen er en af de arter, der vil få en ideel yngleplads, når Fiil Sø i Vestjylland genskabes som en af Danmarks største søer. Foto: John Larsen

Natur er velfærd

Den økonomiske krise går ikke væk af sig selv, og der vil derfor i en årrække fremover være fokus på, hvordan vi sikrer Danmarks velfærd. Men velfærd er ikke kun kræftbehandling og plejehjemspladser. Velfærd er i høj grad også natur. Vores kystlandskaber, skovenes mangfoldighed, livet i de åbne landskaber. Og fuglene overalt.

Desværre udgjorde 2010 et nyt lavpunkt for Danmarks naturpolitik. DOF tager ikke partipolitisk stilling, men indgår i en konstruktiv og kritisk dialog med enhver siddende regering. Men vi kan ikke skjule, at de seneste ti år med VKO-flertallet har været noget af en ørkenvandring. Naturen har fået det ringere og ringere.

Og det er ikke fordi, regeringen ikke har haft chancen for at investere i velfærd i form af natur. 80 millioner EU-støttekroner var til rådighed i 2010 til naturforbedringer. Men de mange penge sendte Danmark ubrugt retur til EU. Regeringen havde en plan for Grøn Vækst, men opfyldte kun den del af planen, der støttede et forgældet landbrug f.eks. lettelser i ejendomsskatten for en halv milliard om året. Derimod har regeringen konsekvent udsat den del af Grøn Vækst, som skulle komme naturen til gode.

Biologisk mangfoldighed skal sikres

2010 var FN's biodiversitetsår, og Danmark havde ti år forinden lovet at stoppe tilbagegangen i biologisk mangfoldighed senest dette år. Regeringen havde dog næsten intet gjort for at sikre sig, at naturen fik det bedre. Ved målstregen bemærkede miljøminister Karen Ellemann, at biodiversiteten ikke kun er et dansk problem og at "det er vigtigt at få med, at der er noget, der går godt." Den holdning er for sølle.

Når staten gør det så ringe, er det godt at andre træder til. Årets gode nyhed var, at Aage V. Jensens Fonde købte Fiil Sø i Vestjylland og nu vil omdanne landbrugsland til natur og genskabe en af Danmarks største søer. Også på Nordfyn får naturen mere plads, efter at fondene har købt Gyldensteens Enge for at bringe dem tilbage til naturtilstand. Begge dele lover særdeles godt for fuglene. Gyldensteens Enge vrimler allerede, men vi må vente til 2012, før der slukkes for pumperne ved Fiil Sø, så den kan brede sig over 9 kvadratkilometer.

*Christian Hjorth,
formand for Dansk
Ornitologisk Forening*

Danmarks største internationale naturforpligtelse er Vadehavet

DOF satte i 2010 politisk fokus på Vadehavet, der udgør Danmarks i særklasse vigtigste fugleområde. 10 millioner fugle tager hvert år ophold i området, men beskyttelsen er helt utilstrækkelig. Marskområderne bliver udsat for mere og mere intensiv landbrugsudnyttelse, og især ynglefuglene forsvinder lige så stille. DOF mener således ikke, at Danmark lever op til sine forpligtelser over for EU's fuglebeskyttelsesdirektiv og har derfor bedt EU-Kommissionen om at rejse sag mod Danmark. Vi følger naturligvis sagen løbende.

Folketinget drøftede en vigtig del af Vadehavet, da Socialdemokratiet før sommerferien stillede beslutningsforeslag om en permanent beskyttelse og fuglevenlig forvaltning af Tøndermarsken natur. Desværre var der ikke flertal bag forslaget, men DOF satser på, at oppositionen står ved deres holdninger, hvis de vinder regeringsmagten. Ellers vil vi sørge for at være kritiske, som vi plejer. Det handler om naturen, fuglene og menneskers velfærd.

Tornirisken er blandt de agerlandsfugle, som er i tilbagegang pga. mangel på udyrket natur. Foto: Peter Vadum

Naturbeskyttelse

Landbrug med plads til liv

For første gang har DOF vedtaget en samlet landbrugs-politik. Politikken er visionær, fordi den ikke kun forholder sig til den umiddelbare fremtid, men også tegner et billede af det landskab, som DOF håber, vil udfolde sig i Danmark på sigt. Politikken er udsprunget af debatter

i DOF's landbrugsgruppe og er senere vedtaget af såvel hovedbestyrelsen som repræsentantskabet. Den skal nu danne grundlag for DOF's arbejde med at forbedre forholdene for fuglene i et mere naturvenligt landbrug. Landmændene er de vigtigste naturforvaltere i Danmark. Det er de, fordi 62 % af Danmarks areal indgår

Sprøjtning i kornhavet tæt ved Limfjorden. Et godt billede på det industrilandbrug, DOF kæmper imod. Foto: Jan Skriver

Agerhønen er gået markant tilbage i Danmark som resultat af bl.a. øget sprøjtning med pesticider i landbruget. Foto: Johanna M. Hartmann

i landbruget. Desværre løser størstedelen af danske landmænd denne opgave til skade for naturen. Det er ikke rimeligt over for den danske befolkning, som alene via EU's hektarstøtte hvert år betaler 7,5 milliarder kr. til danske landmænd uden at få noget igen.

Der findes et alternativ til et kulturlandskab domineret af et industrielt landbrug. Der kan udvikles et landbrug, der giver plads til andet liv i markerne end afgrøder, og som ikke udleder mere gødning, end naturen kan omsætte. Det kan lade sig gøre at integrere produktionen, så den tager hensyn til fuglene og naturen. Sådant et landbrug vil på lang sigt virke for det åbne lands fugle og natur og samtidig for en bæredygtig produktion af sunde fødevarer, og det er sådan et landbrug, DOF vil kæmpe for.

Vadehavet og Tøndermarsken er hjerteblod for DOF

I 2009 påpegede en analyse, at Vadehavets naturbeskyttelsesområder er i krise efter myndighedernes mangeårige svigt. Det fik i foråret 2010 DOF til at klage til EU Kommissionen over den dårlige forvaltning af hele det danske vadehav.

Klagen rummede 14 konkrete eksempler på overtrædelser, som DOF's lokale medlemmer havde indsamlet. Overtrædelserne er sket uden, at myndighederne har grebet ind. For at fremme DOF's klager tog 4 hoved-

Gulspurv er stadig en udbredt ynglefugl i det åbne land. Foto: Henrik Bringsøe

bestyrelsesmedlemmer og 4 ansatte i maj til Bruxelles, hvor de forelagde klagen for EU Kommissionens Miljødirektorat. Besøget gav samtidig mulighed for at mødes med danske EU-parlamentarikere og udveksle viden med de ansatte på BirdLife Internationals lokale kontor.

Besøget blev fulgt op i september, da to medarbejdere fra Fuglenes hus mødtes med DOF's søsterorganisationer NABU i Tyskland og Vogelbescherming i Holland i BirdLife Wadden Sea Partnership for at udveksle erfaringer. Samarbejdet skal fremme beskyttelsen af den 500 kilometer lange Vadehavsstrækning fra Blåvandshuk i nord til Den Helder i Holland i syd.

DOF har særligt fokus på Tøndermarsken, hvis tilstand er blevet forringet gennem de senere år. DOF har debatteret Tøndermarskens beskyttelse og forvaltning med Tønder Kommunes miljøchef samt borgmester og har samtidig forsøgt at holde kommunen fast på, at naturbeskyttelseslovens § 19 forpligter kommunen til at sikre gunstig bevaringsstatus, når ejerne ikke frivilligt gør det. Desuden har DOF påklaget sagen til Naturklagenævnet.

Med faglig bistand fra DOF har Socialdemokraterne fremsat et forslag til folketingsbeslutning om at rette op på den utilstrækkelige Tøndermarsklov, og et flertal besluttede i den anledning, at der skal udarbejdes en redegørelse om de økonomiske og forvaltningsmæssige virkemidler til god forvaltning af området. Den forventes klar i foråret 2011.

Kalveboddiget på Vestmager, som det så ud i vinteren 2010/2011. Foto: Michael Borch Grell

Fornuften sejrede – digebyggeri i fredet fugleområde stoppet

Efter DOF's klager er anlægsarbejdet med at udvide det syv kilometer lange kystdige på Vestmager stoppet. Den planlagte udvidelse af Kalveboddiget ville efter DOF's beregninger omdanne 20 hektar naturområde til fundament for det dobbelt så brede kystdige.

Udvidelsen af diget er stoppet, efter Naturklagenævnet i efteråret 2010 gav DOF ret i, at et så omfattende anlægsarbejde kræver en undersøgelse af konsekvenserne

for naturen og miljøet i området, der er fredet og udlagt til Natura 2000-område. Det vil sige, at Vestmager på EU-plan huser særlig værdifuld og mangfoldig natur bl.a. med truede ynglefugle, som rørdrum, rørhøg, klyde, engryle og mosehornugle.

Indtil undersøgelsen er gennemført, skal byggeriet altså være i bero. Desværre er stort set alle de truede habitater allerede dækket til med jord. DOF håber, at naturarealerne kan genoprettes, eller at man kan etablere kompensationsarealer uden for Natura 2000-området.

Sølvhejren optræder hyppigt i Klydesøen på Vestmager, hvorfra billedet stammer. Foto: John Larsen

Meget mere Mbeliling

Alt imens DOFs skovbevaringsprojekt 'Stien til Mbeliling' på øen Flores i Indonesien lakkede mod enden i 2010, arbejdede DOF og BirdLife-partner Burung Indonesia på en ansøgning til Danida til videreførelse af projektet i en fase to. Danida viste sig endnu engang venligt stemt overfor DOF's forsøg på at bygge videre på projektets resultater og kvitterede i december med 9,5 mio. kr. til gennemførelse af den 4-årige anden fase.

Det er første gang floresdværghornuglen registreres så langt mod vest på øen Flores i Indonesien. Og fundet blev endda gjort af danskere. Foto: Jens Kristian Kjærgaard

Hovedelementerne i anden fase af projektet er de samme som i den første fase, nemlig at styrke lokalbefolkningens organisering og fortalervirksomhed, at forbedre lokalbefolkningens indkomst og ikke mindst at sikre en bæredygtig forvaltning af Mbeliling-skoven. Samtidig vil anden fase også fokusere på bl.a. øget indkomst gennem udbyttestigninger i land- og skovbrug samt formulering og gennemførelse af en forvaltningsplan for Mbeliling-skoven.

Sjælden ugle fundet på Flores – af DOF'ere

Vigtigheden af DOFs internationale fuglebeskyttelsesarbejde i bl.a. Mbeliling-skoven blev endnu engang understreget, da to af DOFs engagerede frivillige, Ole Friis Larsen og Jens Kristian Kjærgaard, fandt den dårligt kendte floresdværghornugle i den nordligste del af Mbeliling-skoven i slutningen af 2010. Det er første gang, arten registreres så langt mod vest på Flores, og Mbeliling er sandsynligvis det eneste levested for uglen på Vestflores.

Fundet i Mbeliling gav genlyd i den ornitologiske verdenspresse som en meget vigtig udvidelse af artens udbredelsesområde, fordi den er kategoriseret som truet. En af udfordringerne i anden fase af DOF's projekt i Mbeliling bliver at vurdere, hvor mange floresdværghornugler der findes i skoven.

Viden

Erfaringer gives videre

DOF samarbejder med BirdLife-partner Ghana Wildlife Society (GWS) om at skabe viden om de trækkende europæiske ynglefugle. I vinteren 2009/2010 deltog fire danske ringmærkere i feltarbejde i det nordlige Ghana, for at skabe viden om, hvilke trækfugle, der er i området, og hvor længe fuglene opholder sig i de forskellige områder. Her viste det sig, at der var et stort behov for at optræne vores ghanesiske kollegaer i, hvordan man udfører de nødvendige undersøgelser.

Derfor inviterede DOF tre medarbejdere fra GWS til Danmark i august 2010, hvor de gennemgik et optællings- og ringmærkningskursus og fik praktiske erfaringer med nogle af de fuglearter, som de kan møde i Ghana om vinteren. Samtidigt fik de lejlighed til at opleve, hvordan samarbejdet i en dansk NGO fungerer. Hele arrangementet blev gennemført ved hjælp af frivillige medlemmer af DOF på fuglestationerne i Blåvand, Tipperne og Kelds Nor.

De tre gæster returnerede til Ghana med en stærkt forbedret indsigt i, hvordan de kan fortsætte arbejdet med trækfuglene, og samarbejdet mellem DOF og GWS blev styrket markant.

Alle sjældne og truede ynglefugle dækket ind

Caretakerprojektet, der omfatter fuglelokaliteter af international betydning samt truede og sjældne ynglefugle, er nået op på i alt 895 deltagere. Projektet har bl.a. budt velkommen til nye artscaretakere for rødhovedet and, engryle og rovterne. Det betyder, at de 46 mest truede og sjældne ynglefugle nu alle er dækket ind.

I august blev der afholdt møde om projektets fortsættelsesstrategi, da man i øjeblikket stræber efter at fortsætte projektet i begrænset omfang, efter finansieringen udløber i 2013. Fortsættelsen skal ske i form af et netværk forankret i DOF's lokalafdelinger.

Ernestina Mensah-Pebi var en af de tre medarbejdere fra Ghana Wildlife Society, der i sensommeren besøgte DOF. Her ses hun med en ringmærket munk i området ved Keldsnor Fuglestation. Foto: Børge Langkilde Rasmussen

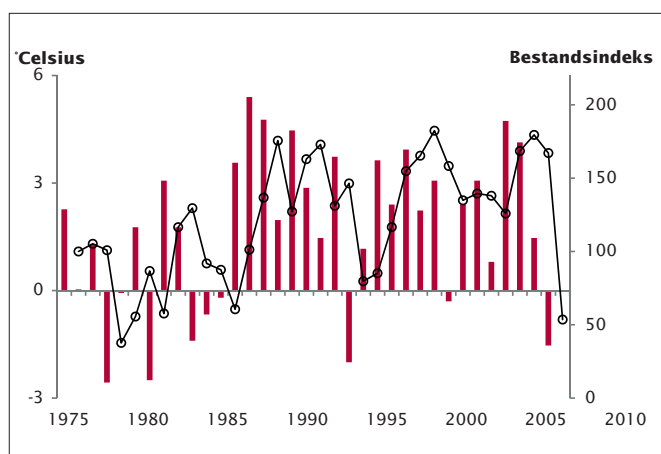
20.000 ringmærkninger på ét år

På Danmarks sydligste punkt ligger Gedser Fuglestation, som har fokus på de mange trækfugle, der især om efteråret passerer Gedser på vej mod sydligere himmelstrøg. Aktiviteterne består af trækfugletællinger i efterårsmånederne og ringmærkning i fuglestationshaven ved Gedser Fyr året rundt.

I 2010 satte ringmærkerne på fuglestationen en imponerende rekord for antal fangster, da de passerede de magiske 20.000 ringmærkninger på et år. De mest talrige var rødhals, løvsanger og blåmejse med mere end 2.000 mærkninger af hver art. Fugl nummer 20.000 blev dog en kernebider, der ellers er en meget sjældent ringmærket fugl. Ringmærkningen bidrager med viden om fuglene og deres træk – en viden der hvert år formidles videre til de mange besøgende i området.

Konsekvenserne af en hård vinter

2010 sluttede som det startede, nemlig i vinterens tegn. DOF's punktællinger, der er systematiske fugletællinger, som gennemføres hver vinter- og ynglesæson, giver os en unik mulighed for at vurdere, hvor stor betydning den hårde vinter havde for fuglene. Nogle arter påvirkes voldsomt, og den største tilbagegang er set hos gærdesmutten. Efter den lange vinter 2009-2010 blev ynglesæsonen 2010 den dårligste for danske gærdesmutter i 30 år. DOF's punktællinger viste, at bestanden efter sidste vinter var gået tilbage med 68 procent.

Grafen viser udviklingen i bestanden af gærdesmutter i vintrene 1975-2010.

Rødhalsen var en af de arter, der blev ringmærket flest gange i 2010, hvor Gedser Fuglestation nåede op på 20.000 ringmærkninger. Foto: Stig Jürgensen

Gærdesmutteren er gået tilbage efter den hårde vinter 2009/2010. Foto: Johanna M. Hartmann

En lærkeplet i en af markerne på Hope Farm. Sådanne pletter giver lærkerne bedre ynglemuligheder ved at skabe områder med kun lidt eller ingen vegetation. Foto: Anja Härle Eberhardt

Sanglærken er sammen med bomlærken, viben og agerhønen en af de arter, der får glæde af de mange fuglevenlige tiltag på Hope Farm. Foto: Ulrik Bruun

Hope Farm i England

En af de væsentligste pointer i DOF's nye landbrugs-politik er, at landbrugsstøtten ikke skal gives direkte til landmændene, men i stedet støtte naturpleje i landbruget. Biodiversiteten i de dyrkede markarealer kan nemlig øges, hvis landmændene via landbrugsstøtten motiveres til at indføre fugle- og naturvenlige tiltag.

Det er især agerlandsfugle som sanglærke, bomlærke, vibe og agerhøne, der vil få glæde af tiltagene. De danske agerlandsfugle er i gennemsnit gået tilbage med 40 % siden 1975 – en tilbagegang, der skyldes mangel på tilgængelig føde i yngleperioden og om vinteren samt mangel på egnede redesteder forårsaget af intensivering af det danske landbrug.

For at få inspiration og lære mere om fuglevenlige tiltag i landbruget, besøgte fem medlemmer af DOF's landbrugsgruppe i 2010 Hope Farm i England. Hope Farm er et 180 hektar stort testcenter og udstillingsvindue for fuglevenlig dyrkning, som drives af DOF's engelske søsterorganisation RSPB.

Mere natur på konventionelle landbrug

På Hope Farm gør man en dyd ud af, at gården drives så almindeligt som muligt, så engelske landmænd kan gå direkte hjem og gøre kunsten efter. Derfor dyrkes farmen konventionelt og ikke økologisk. Samtidig tester de ansatte på videnskabelig vis, om deres dyrkningsmetoder er bedre for fuglene. Det praktiske arbejde og dialogen med besøgende landmænd gør, at farmens medarbejdere løbende kan udvikle nye idéer og prøve dem af.

På bare 10 år har man på Hope Farm tredoblet bestanden af ynglefugle på de dyrkede arealer ved hjælp af

forskellige fuglevenlige tiltag så som blomsterrige striber, bræmmer uden gødning og lærkepletter. Bestanden af lærker er i samme periode gået frem fra 10 til 44 par. Erfaringerne fra Hope Farm giver nyt håb for agerlandets hårdt trængte fugleverden.

I England støtter myndighederne de fugle- og naturvenlige dyrkningstiltag, fordi man har valgt at overføre så mange penge som muligt fra den direkte EU-støtte til de enkelte landmænd til kompenserende støtte for naturpleje. En mulighed som den danske regering ind til videre har fravalgt.

Forsøgslandbrug i Danmark og Europa

DOF deltager i en arbejdsgruppe i Økologisk Landscenter, hvor man via økologiske forsøgslandbrug afprøver mange af de samme dyrkningstiltag som på Hope Farm. Arbejdsgruppen er netop nu ved at udarbejde et katalog over de forskellige dyrkningstiltag, der skal formidles til landbrugskonsulenter og Direktoratet for Fødevareerhverv, som har ansvaret for de danske naturplejeordninger. Det er med stor glæde, at DOF deltager i arbejdsgruppen, der er et udtryk for, at de økologiske landmænd er klar over, at økologisk dyrkning i sig selv ikke er nok, til at den biologiske mangfoldighed får de rette betingelser i landbruget.

DOF deltager også aktivt i Agricultural Task Force, der ledes af BirdLife Europe. I task forcen mødes landbrugsfaglige medarbejdere fra BirdLifes europæiske partnerorganisationer et par gange om året for at udveksle erfaringer med forvaltning af åbne naturtyper. Møderne bruges især til at vidensdele om, hvordan EU Kommissionen og de enkelte stater forvalter støtten til fugle- og naturvenlige dyrkningstiltag.

Oplevelser

Succes med Natur i Øjenhøjde

Natur i Øjenhøjde kom for alvor i gang i 2010, og i løbet af året er der afholdt 30 arrangementer fordelt over det meste af landet. Tilsammen blev arrangementerne besøgt af omkring 6.000 personer, og DOF kom i kontakt med flere end 1.800 personer.

På de 30 arrangementer er det lykkedes for de frivillige at indsamle 797 varme adresser via "isfuglekuponerne". Erfaringer viser, at omkring 25 % af de indsamlede navne bliver medlemmer af DOF, efter de har modtaget deres tre gratis udgaver af Fugle og natur.

Natur i Øjenhøjde er blevet udvidet til at omfatte flere slags arrangementer, hvor DOF's aktive medlemmer kan komme i kontakt med ikke-medlemmer. Den fulde beskrivelse af arrangementer, der betragtes som Natur i Øjenhøjde, ser derfor således ud:

- Arrangementer, der formidler fugle for folk, der hvor folk kommer, såsom Skarverne ved Søerne, Svalerne på Nyord og Vandrefalkene på Møns Klint
- Landsdækkende arrangementer såsom Ørnens Dag, Fuglenes Dag og Naturens Dag
- Festivaler, messer og markeder såsom Skagen Fuglefestival, Herning Landsskue og Kulsvierfestivalen

Intet formidlingsnetværk uden formidlere

I begyndelsen af 2010 sendte DOF det første nyhedsbrev for formidlingsildsjæle, og siden da er det blevet sendt ud en gang om måneden. Modtagerne er medlemmer af DOF's formidlingsnetværk, som er interesserede i eller selv planlægger fugleture og -arrangementer. I starten blev nyhedsbrevet kun sendt til en lille gruppe DOF'ere, men netværket har nu mere end 230 medlemmer fra alle lokalafdelinger.

Nyhedsbrevet giver inspiration til forskellige arrangementer i form af beretninger om f.eks. offentlige ture, Natur i Øjenhøjde-arrangementer samt deltagelse på messer, markeder og udstillinger rundt omkring i landet. Historierne krydres naturligvis altid med flotte billeder. Det har vist sig, at det er nemt at inspirere andre formidlingsildsjæle, og nyhedsbrevet har bl.a. resulteret i et boom i Natur i Øjenhøjde-arrangementer.

Formidlingsnetværket og nyhedsbrevet lever udelukkende, fordi medlemmerne hver måned bidrager med beretninger og gode billeder. Foruden de bidrag, som medlemmerne leverer, fortæller nyhedsbrevet også om fremtidige arrangementer, der planlægges centralt fra DOF. Det kan f.eks. være Ørnens Dag, Fuglenes Dag og Naturens Dag.

I foråret blev der afholdt et Natur i Øjenhøjde-arrangement ved søerne i København, hvor forbipasserende kunne høre om skarverne på fugleøen og få en snak om DOF. Foto: Herlinde Herpoel.

Naturens Dag skal få børnene ud i naturen

Naturens Dag, der hvert år arrangeres af Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet, har fokus på at få børn ud i naturen. Danske børn i dag kommer mindre end halvt så meget ud i naturen, som deres bedsteforældre gjorde, da de var børn, og ophold i naturen giver glade, sunde og kloge børn.

DOF støtter op om Naturens Dag og deltog i 2010 med tre arrangementer. På landsplan blev dagen en overvældende succes med mere end 67.000 besøgende til i alt 183 arrangementer. Der var endvidere inspiration til 60 naturoplevelser på egen hånd.

Formidling af den nære natur, som en husskade midt i byen, kan give store naturoplevelser. Foto: Johanna M. Hartmann

Hvidkronet stenpikker i Saltbæk Vig

Det var et syn for guder, da bil efter bil rullede op foran Alleshave Kirke en lørdag i juli. Men det var ikke for at høre præstens tale på den varme julimorgen. I dagene forinden havde æteren svirret med beskeder om en eksotisk gæsts uventede opdukken.

Under myndigt lederskab vandrede de 300 fremmødte ud til Store Vrøjs fuglefjeld, hvor gæsten holdt til. Den menneskelige slange snoede sig ad de støvede grusveje og betrådte et sagnospundet land, der normalt er aflukket for offentligheden, men som denne dag var ekstraordinær åbnet takket være

Tweet tweet – DOF er på Twitter

DOF har oprettet en profil på det sociale onlinenetværk Twitter, hvor man dagligt kan følge med i nyt fra foreningen og fuglenes verden. I Efteråret kunne man f.eks. via Twitter følge med i Ole Friis Larsens dagbog fra Raptor Camp på Malta. Der er pt. 100 personer, der følger DOF på Twitter, og indtil nu har der været bragt 151 beskeder – eller tweets, som de også kaldes. Du kan følge DOF på Twitter, ved at klikke dig ind på www.twitter.com og oprette en profil. Du skal derefter følge @dof_dk.

Den sjældne gæst lod sig endda fotografere.

Foto: Per Huniche Jensen

Tolstrup Fonden. En uforglemmelig dag blev perfekt afsluttet med synet af den smukke hvidkronede stenpikker yderst på Vrøj, og alle deltagere fik god tid til at opleve fuglen.

Den menneskelige slange på vej til Store Vrøjs fuglefjeld for at iagttage den sjældne hvidkronede stenpikker på en varm dag i juli. Foto: Michael Borch Crell.

Deltagelse

En organisation i udvikling

I takt med DOF's udvikling ses en stigende professionalisering af sekretariatet. For at matche denne udvikling, har hovedbestyrelsen besluttet at arbejde målrettet på sin egen opkvalificering. Således har en del af bestyrelsens medlemmer

i 2010 deltaget i to studiebesøg i England om hhv. naturformidling og landbrugspolitik, ligesom fire HB- medlemmer deltog i en tur til Bruxelles med fokus på mulighederne for at påvirke dansk naturpolitik.

På udkig efter flere kvinder

Selvom DOF har mange kvindelige medlemmer, domineres de forskellige bestyrelser, grupper og udvalg fortsat af mænd. Internt i foreningen er der et udtalt ønske om større kvindelig repræsentation på alle niveauer. Samtidig presses DOF udefra til at opstille kvindelige medlemmer til råd, nævn, bestyrelser og udvalg, hvor foreningen er repræsenteret. Der er med andre ord masser af plads til flere aktive kvinder.

I januar 2010 trodsede 25 kvinder snestormen og deltog på det første DOF-seminar for kvindelige medlemmer. Det resulterede i, at flere kvinder engagerede sig aktivt i foreningen. Succesen vil derfor blive gentaget i 2011, hvor hovedbestyrelsens tre kvindelige medlemmer tilbyder endnu et seminar for kvinder, der ønsker at gøre en forskel i DOF.

Desværre blev 2010 også året, hvor Fuglepigerne blev nedlagt som gruppe. Fuglepigerne var den eneste gruppe kun for kvinder, og de arrangerede ture og møder på tværs af DOF's lokalafdelinger. Heldigvis har flere af ildsjælene fra Fuglepigerne fortsat deres arbejde, og der er derfor stadig arrangementer for kvinder rundt omkring i landet arrangeret af fuglepiger.

Der er kommet flere kvinder i DOF's mange bestyrelser, udvalg og grupper, men foreningen domineres stadig af mænd. Foto: Tine Stampe

Takket være Per Ekberg Pedersens utrættelige indsats i felten blev DOF opmærksom på, at der yngler flere par rød glente i Nordsjælland. Per Ekberg Pedersen modtog i 2010 DOF's hæder. Foto: Per Ekberg Pedersen

Hæderspris for engagement i Nordsjællands fugleliv

DOF har siden 1995 uddelt hæderspriser til medlemmer, der har udført en bemærkelsesværdig indsats for foreningen eller fuglesagen. Hvert år har op til fire medlemmer modtaget hæder, men i 2010 besluttede hovedbestyrelsen at ændre uddelingerne, så kun en enkelt modtager bliver hædret hvert år. Årets hædersmodtager blev Per Ekberg Pedersen for sit livslange engagement i Nordsjællands fugleliv og de seneste års enestående indsats for at dokumentere fuglelivet i Grib Skov.

Klagegebyrer vækker harme

En af grundstenene i den danske naturbeskyttelse er, at DOF og andre grønne organisationer har mulighed for at klage over myndighedernes natur- og miljøafgørelser. I 2010 valgte regeringen at mindske denne ret ved at forhøje klagegebyret til 3.000 kr. pr. klage. Tidligere var prisen 500 kr. for klager til Naturklagenævnet, og det var gratis at klage til Miljøklagenævnet. Selvom organisationerne får pengene tilbage, hvis sagen vindes, medfører lovændringen en stor ekstrakostning for DOF.

Loven forringer beskyttelsen af naturområder og biodiversiteten, og det må opfattes som et forsøg på at mindske de grønne organisationers mulighed for at agere vagthund over for utilstrækkelig lovgivning. Siden 2007 har DOF påklaget i alt 124 miljøgodkendelser af husdyrbrug. 23 af disse sager er afgjort ved

Miljøklagenævnet, og DOF har fået medhold i alle 23. Sagerne er enten sendt til fornyet behandling eller trukket tilbage af ansøger, hvilket er et udtryk for, at de involverede kommuner har foretaget en fejlagtig sagsbehandling.

De grønne organisationer er reelt de eneste, som overvåger, om kommunerne lever op til lovgivningens krav om natur- og miljøbeskyttelse. Staten bruger nemlig sjældent sin klageret. Det er problematisk for natur- og miljøbeskyttelsen i Danmark, men samtidig er det et demokratisk problem. DOF's rolle som vagthund er derfor ikke kun nødvendig, men også af principiel betydning for demokratiet.

Genvækst af regnskov via CO₂-kompensation

I to år har DOF's medlemmer kunnet kompensere for deres CO₂-belastning ved at bidrage til opkøb af ødelagt tropeskov i fuglerige områder. Det samme gælder foreningens egen klimabelastning. DOF har derfor indsamlet penge nok til, at det nu er realistisk at indlede opkøb i områder, hvor CO₂-kompensation kan kombineres med fuglebeskyttelse. DOF har indledt et samarbejde med BirdLife International og Nepenthes, og fokus er i øjeblikket på nogle områder i Latinamerika.

Aktives indsats svarer til knap 10 mio kr. om året

DOF har mere end 1.200 aktive medlemmer, der yder en stor indsats på alle niveauer af foreningen. For at få mere viden om de aktive DOF'ere blev der ved udgangen af 2010 gennemført en aktivundersøgelse, som på sigt skal danne grundlag for en strategi, der kan sikre flere og mere tilfredse aktive medlemmer. Tilgangen af nye aktive er nemlig altafgørende for DOF's arbejde.

Et af resultaterne i undersøgelsen er, at de aktive medlemmer er modne mennesker med overskud. Størstedelen har passeret de 55 år, og mange befinder sig på kanten af pensionsalderen. Trofastheden overfor DOF er stor, og over

halvdelen har været medlem i mere end 20 år. Der er til gengæld ikke mange nye medlemmer i aktivskaren, hvilket betyder, at de aktive ikke repræsenterer den generelle medlemssammensætning, der består af 1/3 nye medlemmer. Da hele 88 % af de aktive mener, at DOF er en bred organisation med plads til alle, synes mulighederne herfor gode.

Undersøgelsen viser også, at aktivitet er motiverende. Caretakere og punkttællere udgør de største grupper af aktive. Færre deltager i foreningsledelse og faglige udvalg, men disse grupper har en naturlig begrænsning, der bl.a. er fastlagt i foreningens vedtægter. 89 %

Fugleværnsfondens arbejdsgrupper er bare nogle af de mange frivillige medlemmer, der yder en kæmpe indsats for DOF's arbejde med fugle- og naturbeskyttelse. Her er det arbejdsgruppen i Vaserne. Foto: Henrik Kisbye

TEMA

af de aktive mener, at DOF er stærkt præget af videnskabelighed og faglighed, hvilket udtrykker en af DOF's store styrker som naturbeskyttelsesorganisation.

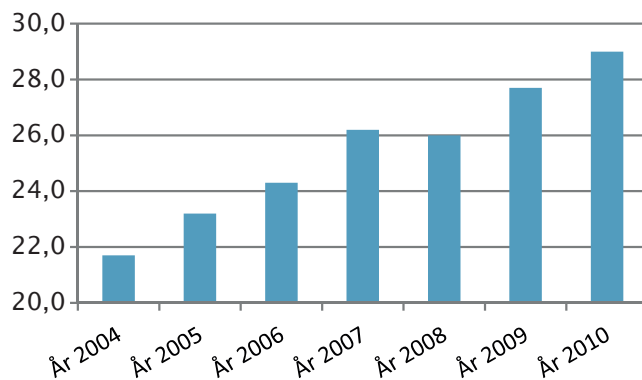
De aktives tidsforbrug varierer meget, men i gennemsnit bruger hvert aktivt medlem 75 timer om året på deres frivillige arbejde for DOF. Det svarer til mere end 90.000 timer hvert år for alle 1200 aktive medlemmer. Den økonomiske værdi af de aktives indsats kan opgøres til omkring 9,5 mio. kr. eller 48 årsværk – en indsats som DOF ikke kan være uden.

Økonomi og administration

Øget omsætning

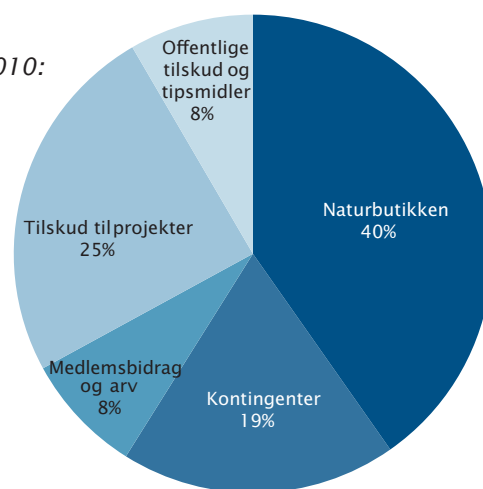
DOF har også i 2010 fulgt en ekspansiv strategi. Omsætningen er blevet øget med 4,7 % i forhold til 2009 – blandt andet via medlemstilgang og en øget fundraising blandt medlemmer og større fonde. Det har givet mulighed for at udvide aktiviteterne inden for DOF's fire spor: Naturbeskyttelse, Viden, Deltagelse og Oplevelser.

Årets omsætning var på 29 mio. kroner. Udviklingen i DOF's omsætning gennem de seneste syv år kan ses af diagrammet herunder:

I gennem de senere år er medlemmernes andel af omsætningen steget markant og den udgør nu to tredjedele af den samlede omsætning – inklusiv Naturbutikken. De øvrige indtægter kommer primært fra staten og større fonde.

Fordeling af indtægter i 2010:

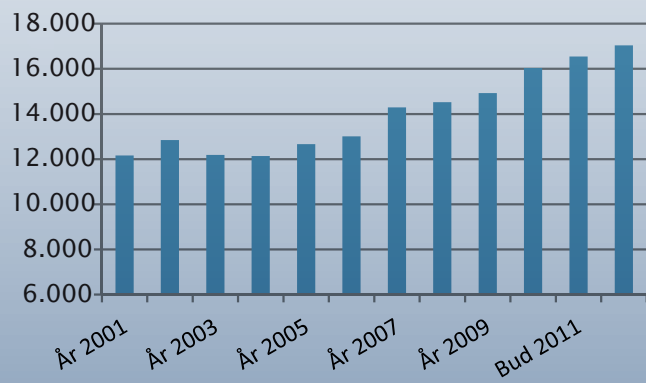
Regnskab og balance

DOF's regnskab for 2010 viser et underskud på 952.340 kr. I 2009 foretog DOF en henlæggelse på 500.000 kr. til renovering af Fuglenes Hus. Denne henlæggelse er realiseret i 2010, hvorfor det samlede resultat for året er et underskud på 452.340 kr. mod et budgetteret underskud på 565.000 kr. DOF's likviditet har været sund hele året.

DOF har mod slutningen af året modtaget en arv på 830.000 kr. fra boet efter Nanna Funch. Den disponible egenkapital udgjorde ved årets udgang 3,6 mio. kr. DOF opererer med en målsætning om en egenkapital på 2,5 mio. kr., idet foreningen ønsker at flest mulige midler anvendes til realisering af vores formål. Det var således tilsigtet, at DOF fik underskud i 2010 og foreningen vil også sigte imod et mindre underskud i de kommende år. Den samlede egenkapital udgjorde ultimo 2010 5,4 mio. kr. mod 6,3 mio. kr. i 2009.

Medlemsrekord

Ved udgangen af 2010 satte DOF medlemsrekord med over 16.000 medlemmer – en tilgang på 1.100 medlemmer i forhold til ultimo 2009.

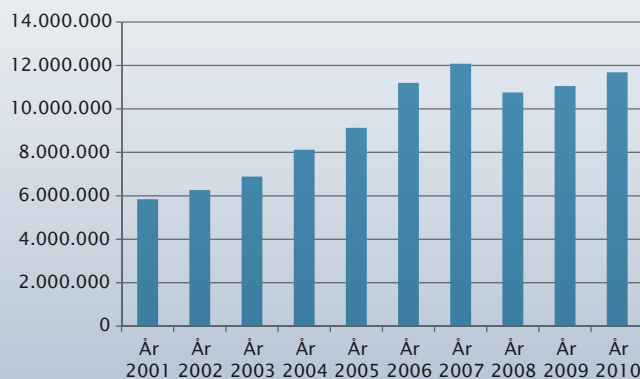
Medlemsudviklingen 2001-2010 kan aflæses i diagrammet herover. 1.615 medlemmer har valgt at støtte DOF's arbejde med et naturbeskyttelsesbidrag. De udgør ca. 10 % af den samlede medlemsskare.

Langsigtede fondaftaler

I 2010 har DOF indgået en ny 3-årig aftale med Miljøministeriet om national fugleovervågning. Fra 2011 har DOF fået forlænget sit projekt i Indonesien på Flores med yderligere 3 år. Projektet finansieres af DANIDA, Udenrigsministeriet.

God omsætning i Naturbutikken

Naturbutikkens omsætning var i 2010 11,7 mio. kr. mod 11,1 mio. kr. i 2009. En omsætningsstigning på 5 %. Butikkens omsætning gennem de seneste 9 år fremgår af diagrammet herunder.

Naturbutikken har bidraget positivt til foreningens resultat gennem en lang årrække. Overskuddet går til foreningens naturbeskyttelsesarbejde i ind- og udland.

DOF vil gerne takke alle de medlemmer, fonde, kunder i Naturbutikken og sponsorer, som i årets løb har støttet foreningens arbejde.

(1.000 kr.)	År 2010	Bud 2010	År 2009
RESULTATOPGØRELSE			
Kontingenter	5.413	5.350	4.973
Offentlige tilskud og tipsmidler	2.070	2.042	2.070
Fondsmidler	443	600	273
Naturbeskyttelsesbidrag	1.326	1.430	970
Arv og gaver	757	250	351
Danske projekter	3.485	2.830	3.271
Internationale projekter	3.192	3.580	4.063
Blade og medier	634	725	635
Naturbutikken	11.684	12.240	11.056
Diverse indtægter	15	50	0
Omsætning i alt	29.019	29.097	27.662
Tilskud, lokalafdelinger	-540	-635	-482
Omkostninger, danske projekter	-4.507	-4.340	-3.982
Omkostninger, internationale projekter	-3.567	-3.680	-4.130
Udvalg og grupper	-299	-402	-363
Blade og medier	-2.090	-2.140	-1.919
Vareforbrug, butikssalg	-7.138	-7.679	-6.753
Omkostninger i alt	-18.140	-18.876	-17.629
Bruttoresultat	10.879	10.221	10.033
Salgs- og distribution., butikssalg	-3.038	-2.551	-2.555
Administration	-8.474	-8.105	-6.881
Ejendommen	-343	-175	82
Resultat før finansielle poster	-976	-610	679
Finansielle poster	24	45	28
ÅRETS RESULTAT	-952	-565	707

(1.000 kr.)	År 2010	År 2009
AKTIVER		
Anlægsaktiver		
Materielle anlægsaktiver	5.071	5.445
Finansielle anlægsaktiver	1.823	1.816
Anlægsaktiver, i alt	6.894	7.261
Omsætningsaktiver		
Handelsvarer	2.652	2.211
Tilgodehavender	2.187	1.710
Likvide beholdninger	1.931	4.165
Omsætningsaktiver, i alt	6.770	12.007
AKTIVER, I ALT	13.664	15.348
PASSIVER		
Egenkapital		
Bunden egenkapital	1.823	1.817
Anden bunden egenkapital	0	500
Disponibel egenkapital	3.551	4.005
Egenkapital i alt	5.374	6.321
Gældsforpligtelser		
Langfristede gældsforpligtelser	2.054	2.145
Kortfristede gældsforpligtelser	6.236	6.882
Gældsforpligtelser, i alt	8.290	9.027
PASSIVER, I ALT	13.664	15.348

Oversigt over fonde, organisationer m.m., som har støttet DOF økonomisk i 2010 med mere end 5.000 kr.

- Aage V. Jensen Naturfond
- Bodil Pedersen Fonden
- Carlsen-Langes Legatstiftelse
- DANIDA, Udenrigsministeriet
- Dansk Tennis Fond
- Direktør J.P. Lund Og Hustru Vilhelmine Bugge's Legat
- Fabrikant Chas. Otzens Fond
- Friluftsrådet
- Frimodt-Heineke Fonden
- Miljøministeriet
- Oticon Fonden (William Demants og Hustru Ida Emilies Fond)
- Overlæge Kjeld Andersen og Hustrus Legat
- Projektrådgivningen
- Robert & Ellen Storm Petersens Fond
- Rodox Fonden
- Skov- og Naturstyrelsen
- Styrelsen for Bibliotek og Medier
- Torben og Alice Frimodts Fond
- Toyota Fonden
- Undervisningsministeriet
- Vinhandler A.B. Olsen og Hustrus Legat
- 92-Gruppen

Den giftdræbte han fra ørneparret på øen Leammer i Odense Fjord. Foto: Anders Vedel

Fortsat behov for at beskytte ørnene

I juni 2010 blev to havørne giftdræbt ved Odense Fjord. DOF udlovede en dusør på 25.000 kroner for afgørende oplysninger om gerningsmanden, der bevidst havde forgiftet den næsten flyvefærdige unge og den voksne han fra ørneparret på øen Leammer. Dusøren blev senere fordoblet, men desværre uden nytte, og naturforbrydelsen er stadig uopklaret. Ørneparret var det første på egnen i næsten 100 år og et

symbol på den naturgenopretning, der har fundet sted i området.

Giftdrabet på havørnene i Odense Fjord, og den formelige skuddræbte havørn ved Saltbæk Vig i Vestsjælland i 2009, er et udtryk for, at DOF's arbejde med at beskytte den voksende ørnebestand i Danmark stadig er helt nødvendigt.

Forside: Stor kobbersnepe er globalt truet, bl.a. som resultat af en mangelfuld forvaltning af engområderne

Foto: John Hornbæk

Copyright©: DOF 2011

Layout og tryk: www.SvendborgTryk.dk

Blandede kilder
Produktgruppe fra veforvaltede skove og andre kontrollerede kilder
www.fsc.org Cert no. SW-COC-00027
© 1996 Forest Stewardship Council

► [Læs mere på www.dof.dk](http://www.dof.dk)

Dansk Ornitologisk Forening · Vesterbrogade 138-140
1620 København V · tlf. 33 28 38 00 · dof@dof.dk

